

СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рѣкъ XIV. Скрантонъ, Па., Четверъ 12-го Цвѣтна, 1906. Число 15.

Vol. XIV. Scranton, Pa., Thursday, April 12, 1906. No. 15

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Цвѣтень.

12	Ч.	Вел. Четв. Иоана
13	П.	Вел. Пятница
14	С.	Вел. Субота
15	П.	Воскр. Христове
16	П.	Свѣтлый Пон.
17	В.	Свѣтлый Втор.
18	С.	Теоула

На Боевой Фондъ въ Галичинѣ зложили доси Русины замешкалы:

1.	въ Питсбургъ, Па.	190.30
2.	„ Микисракс, Па.	122.25
3.	„ Аллегени, Па.	69.45
4.	„ Нью Йоркъ, Н.Й.	68.00
5.	„ Карнегі, Па.	65.00
6.	„ Микиспортъ, Па.	31.00
7.	„ Фордъ Сити, Па.	20.00
8.	„ Джерси Сити, Н. Дж.	(14.75)
9.	„ Скрантонъ, Па.	14.25
10.	„ Йорквилъ, О.	12.25
11.	„ Елизабетъ, Н. Дж.	10.00
12.	„ Кенонсбургъ, Па.	10.00
13.	„ Правиденсъ, Р. А.	9.85
14.	„ Рейми, Па.	7.65
15.	„ Филадельфія, Па.	7.00
16.	„ Бломфилдъ, Н. Дж.	5.50
17.	„ Ембрівилъ, Тен.	5.00
18.	„ Савтъ Форкъ, Па.	2.00
19.	„ Гайдъ Паркъ, Мас.	1.50
20.	„ Шамокинъ, Па.	1.00

Разомъ \$666.75

Загаломъ доси насѣла жертвы зъ 20 мѣсцевостей.

*) Тутъ зараховано такожъ тихъ \$2.75, що выбранъ на мітингу Нар. Дому. — Ред.

О. Обушковичъ зъ Олифанту, Па. захорѣвъ и лѣчить ся въ шпитали Тампсона, въ Скрантонѣ.

На многі запиты інтесерованыхъ водповѣдаемъ, що хто хоче стати учителемъ на одной зъ русскихъ колоній въ Канадѣ, мусить вѣсти руску и англійску мову, и одержати дозволъ учить водъ школьныхъ властей. Платня водъ 35 до 50 долларѣвъ на мѣсяць. Блишнихъ інформацій може удѣлити часопись „Канадйский Фармер“ Canadian Farmer, Box 82, Winnipeg, Man., Canada.

Во второкъ, 10 с. м. приѣхавъ до Нью Йорку славный російскій письменникъ и оденъ зъ найвиднѣйшихъ дѣячѣвъ въ тепершній російскій революціи — Максимъ Горкій. Его витала робѣтничій организаціи въ Нью Йорку и устроили ему гарну овацію. Горкій пробуде въ Америцѣ во два мѣсяцѣ и водтакъ верне до Росіи. Наша редакція высала ему водъ себе привѣтну телеграму, складаючи на его руки бажане якъ найсвѣтлѣйшой побѣды революціи надъ темнотою и безправствомъ. Въ додатку лѣтературномъ до сего числа „Свободы“ помѣстили мы отвертый

листь М. Горкого подъ заг. „Чому російскій мужикъ такий темный и жорстокий“.

Въ Greensburg, Pa. посперечавъ ся майнеръ Стевикъ, Словакъ, зъ Американцемъ, Віліамсомъ, вытягнувъ револьверъ и влучнымъ выстрѣломъ положивъ його трупомъ. Доконавши убійства, Словакъ хотѣвъ втѣкати, але другій майнеръ його зловилъ та воддалъ въ руки поліціи.

Въ Charletoi, Pa. дня 2 цвѣтна урядили робѣтники величаву демонстрацію, домагаючи ся осьмогодинного дня працѣ. Въ демонстраціи взяло участь 3000 робѣтничѣвъ, переважно майнерѣвъ. Пѣсля демонстраціи водбудувъ ся мітингъ, на котромъ промавляли многі бесѣдники.

Зъ Парижа доносятъ, що въ Куріе, де якъ звѣсно, побилъ подчасъ експлозій майже 1200 людей, дня 4 цвѣтна выдубото на волю десять новыхъ майнерѣвъ, котрі перебули подъ землею 25 днѣвъ. Всѣ они были еще при житю и ихъ воддано подъ лѣкарску опѣку. Тяжко, абы удало ся удержати ихъ при житю. Те що они перебули подъ землею, переходить всяке людске понятие. Будучи подъ землею майже мѣсяцъ, въ темнотѣ, безъ поживы, каждой хвилѣ ожидаючи смерти, они заспокоювали свой голодъ тѣломъ погибшихъ товаришѣвъ. У декотрыхъ суть проявы божевѣлля. Комитетъ ратунковый працюе безъ вину дальше, и выдубовуютъ щоразъ то нові жертвы.

Въ австралийскомъ парламентѣ перейшла ухваля, що нѣякъ фабрика не смѣе ватруднати у себе дѣтей, а дорослыхъ довше понадъ вѣсімъ годинъ денно. Установлено такожъ для каждого рода працѣ найнишшу платню, по низше котрой не водльно підприємцамъ вступати.

Въ Виверъ Фалсъ, Па. позно въ ночи зажадано лѣкарской помочи до одного бордінггаузу. Прибувшій лѣкаръ заставъ на земли неспитому жѣнку, въ калѣжѣ крови, пострѣлену. По довгихъ заходахъ удѣло ся лѣкареви привести еѣ до притомности, и равена жѣнка розказала, що мае на бордѣ колькохъ людей, котрі попили ся и зачали зъ собою сварню а водтакъ и бойку. Она хотѣла ихъ розбройти, але поцѣлена кулею зъ револьвера страшила притомность. Не хо-

тѣла сказати имени чоловіка, що стрѣлилъ до неѣ. Жѣнцѣ той не грозитъ смерть.

Въ Нью-Йорку двоухъ Италійцѣвъ залюбило ся въ одной дѣвчинѣ, а позаякъ обомъ годѣ було погодитись, тому минувшого тыжня зѣйшовши ся разомъ на улви, постановили въ послѣдне розправити ся зъ собою. Зъ ножами въ рукахъ кинули ся на себе. Ворба тревала колька хвилъ, доки оденъ зъ нихъ цѣлкомъ покатѣченъ не упавъ на землю. Насѣла поліція и обоухъ забрала на поліційну стацію. Тутъ однакъ на велике здивоване слѣдчого судни, тяжко покатѣченъ заявивъ, що вѣнъ зовсѣмъ не оскаржуе своего противника, бо, якъ сказавъ: „мы оба любили ту саму дѣвчину, та коли судьба дале йому перевагу въ бойцѣ зъ мною, то нехай вѣнъ собѣ дѣвчину бере и женить ся зъ нею. Я його передъ судъ зовсѣмъ не вызваю“. Лѣкаръ обвинувъ раны покатѣченого, и обоухъ выпущено на волю, якъ добрыхъ приятелѣвъ.

Въ Нью Йорку взнѣсь ся у воздухъ балономъ оденъ Французъ, зъ намѣромъ достати ся до Филадельфіи. Взнѣсь ся о годинѣ 5 по полудни, въ горѣ однакъ вѣтеръ порвавъ його балонъ и понѣсь въ сторону моря. Позаякъ доси нема жадныхъ вѣстей про него, то правдоподобно втопивъ ся въ мори.

Въ нѣмецкомъ мѣстѣ Нагольдъ коло Штутгарду заваливъ ся недавно свѣжо выбудованный готель „Подъ оленемъ“. Въ готели водбувавъ ся въ хвилѣ катастрофы банкетъ, въ якомъ приймавъ властитель виднѣйшихъ мешканцѣвъ мѣста Нагольдъ. Саме коли властитель вносилъ тоастъ въ честь архітекта, що будувавъ готель — будынокъ заваливъ ся. Убитыхъ зѣстало 49 особъ а повыше 100 е раненыхъ.

Зъ Италіи доносятъ, що вулканы Везувій въ послѣднихъ часахъ зачавъ знова выкидати зъ себе лаву, и сила його зъ каждымъ днемъ збѣльшае ся и грозитъ знищенемъ цѣлой околици, а передовсѣмъ двома мѣстами, що находятся ся недалеко. Отворѣ, котрымъ лавы выходить мае 20 стѣпъ промѣру. Вже теперь выкидае лаву на 2 и повъ милѣ водъ кратеру (отвору вулкана). Народъ переляканный опускае свой домѣвки та утѣкае передъ смертію.

Въ послѣднихъ часахъ мало правительство Злученыхъ Державъ много клопоту зѣ своимъ консулами по чужихъ державахъ. Консулъ въ Ганковѣ Вілкаксъ показавъ ся нездѣбный до повнення своихъ обовязковъ, консулъ въ Владивостоку Гринеръ такъ само, а консулъ въ Шангаю Иванъ Гудновъ не повнѣтъ зовсѣмъ своихъ обовязковъ, лишь выкликуе всюду скандалы, воддаючи ся пьянству. Иншій знова консулъ дають ся подкуповати, и то во наибольшой части въ Китаю, де интересы Злученыхъ Державъ такъ сильно были загроженъ въ наслѣдокъ бойкоту американскихъ товаровъ. Еще больше клопоту прѣвѣсь Америцѣ амбасадоръ въ Австріи Стореръ, котрый своего уряду уживавъ на иншій справы, котрі до него, якъ до амбасадора, зовсѣмъ не належали. Закидъ сей спадае передовсѣмъ на його жѣнку, котра походячи зъ айриского роду такъ якъ и еѣ мужъ уживала всякихъ заходѣвъ и средствъ, чтобы папа именувавъ кардиналомъ айриского епископа въ Минесоты. Щобы се осягнути, она показала листъ Рузвелта написанный до неѣ, въ котромъ президентъ захвалюе згаданого епископа. У всѣхъ тыхъ заходахъ панѣ Стореръ помагавъ еѣ мужъ, амбасадоръ Злученыхъ Державъ у Вѣднѣ, котрый завдяки своему высокому урядови мавъ великий впливы. Коли про все те довѣдавъ ся прѣзидентъ Рузвелтъ, усунувъ его телеграфично зъ амбасадорства.

Зъ Мадриту въ Испаніи доносятъ, що поліція водкрыла анархистичный заговоръ на жите испанского короля Альфонса и другихъ членѣвъ королевской родины. Заговоръ мавъ бути довершенный въ Севильѣ въ саму велику Пятницю.

Въ Наталю англійске правительство подвышило податокъ на тамошнихъ черныхъ жителѣвъ Зулюсовъ. Зулюсы были недоволенъ зъ сего. Тожъ коли урядникъ почавъ збирати податокъ, пришло до суперечки и Зулюсы убили того урядника. Въ короткомъ часѣ насѣло однакъ войско и арештовало 12 виновниковъ. Сейчасъ засужено ихъ на смерть, и заки еще насѣло подтверждено выроку, всѣхъ засуженыхъ розстрѣляно. Се выкликала мѣжъ Зулюсами

велике негодоване и здаеть ся приѣде зъ сего до новыхъ непокоѣвъ. Вѣднѣ мешканцѣ утѣкають подъ охрану войска.

Комісія для рѣдшкодованія потерпѣвшихъ въ часѣ англійско-бурской войны Бурѣвъ скончила опѣнку заподѣяныхъ войною шкодѣ и означила ихъ на \$310 мил. Пошкодованныхъ зголосило ся 89 тысячъ. До теперь выплатило англійске правительство на часткове покрьте жаданыхъ водшкодованъ \$47 мил.

Наибольшій мѣста на кули земскоѣ шо до числа людности е слѣдующі: 1) Лондонъ (столица Англій) зъ людностью 4 мил. 650 тис. 2) Нью-Йоркъ зъ 3 мил. 720 тис. мешканцѣвъ; 3) Парижъ (столица Франціи) зъ 2 мил. 715 тис. жителѣвъ; 4) Берлинъ (столица Пруссіи и Нѣмечины) зъ 2 мил. 30 т. душъ; 5) Вѣднѣ зъ 1 мил. 900 т. душъ; 6) Чикаго зъ 1 мил. 880 т. душъ; 7) Токио (столица Япану) зъ 1 мил. 820 т. душъ; 8) Пекинъ (столица Китаю) зъ 1 мил. 600 т. душъ; 9) Петербургъ зъ 1 мил. 440 т. душъ и 10) Константинополь (столица Туреччины) зъ 1 мил. 106 т. душъ.

Пѣсля послѣднихъ обчисленъ чисельность поодинокихъ славянскихъ народовъ представляе ся такъ: Москальѣвъ (родовитыхъ, безъ тыхъ подуральскихъ и повѣночно-російскихъ племенъ, котрыхъ звычайно, хочъ и цѣлкомъ неславно, зачисляють до Москальѣвъ) е 49 миліонѣвъ; Украинцѣвъ 32 мил.; Поляковъ 15 мил.; Бѣлоросѣвъ 10 мил.; Сербѣвъ и Хорватѣвъ 8 мил.; Чехѣвъ 6 мил.; Болгарѣвъ 5 мил.; Словѣнцѣвъ 2 и повъ мил.; Словаковъ 2 и повъ мил.; Лужичанъ 156 тис. Разомъ усѣхъ Славянъ е 132 мил.

Жиды масами утѣкають зъ Кіева, Одесы и другихъ мѣстъ на Украинѣ, боячись рѣзнѣ, яку селяне мають имъ урядити на Великденъ.

Въ Кронштадѣ, въ Росіи, коли „чудотворный“ попъ Иванъ Кронштадскій зыйшовъ зъ передъ вѣтара, чтобы запричащати людей, якийсь чоловікъ кинувъ ся на него и хотѣвъ ударити його зелѣзною палицею. Попъ ухиливъ голову, а ударъ упавъ на його руку, въ котрой тримавъ чашу и чаша упала на землю. Напасника сейчасъ арештовано.

Попъ Гапона, котрый минувшого року станувъ

на чолѣ робѣтничей децутаціи, яка мала предложити цареві домагания робѣтничѣвъ, подозрѣвають теперь, шо вѣнъ дѣлавъ пѣсля вказѣвокъ правительства и бувъ зрадникомъ робѣтничѣвъ. Гапонъ пробуде въ Петербургѣ и написавъ листъ до прокураторіи державной зъ жаданемъ, чтобы його завѣзвано передъ судъ и дано ему можность очистити ся зъ публичного закиду зрады, и если вѣнъ покаже ся виноватымъ, чтобы його покарано. Кромѣ того упросивъ колькохъ російскихъ письменниковъ, чтобы и они розслѣдали сю справу и выдали свой осудъ.

Розрухи селянъ въ Росіи зъ настанемъ весны розпочали ся вже на ново. Въ херсонской губерніи пришло мѣжъ хлопами а войскомъ до стрѣльной битвы. Убитыхъ е по обоухъ сторонахъ 28 а тяжко раненыхъ перешло 100. Въ черниговской губер. заповѣли хлопы, шо опанують царскій землѣ и роздѣлять ихъ мѣжъ себе. Въ губер. вѣтебской, цѣлы ватаги хлопѣвъ нападаютъ на панскій дворы, рабують ихъ и палать.

Бувшій російскій міністеръ рѣдництва Кутлеръ, про котрого писали мы недавно, шо выступивъ зъ кабинету Вітого, не хотячи брати на свою совѣсть усѣхъ его урядовыхъ злочинѣвъ, оголошуе теперь по газетахъ свой проектъ шо до роздѣлу панскихъ земель мѣжъ селянъ, який вѣнъ предложивъ бувъ державной радѣ, а якого та державна рада не хотѣла була приняти. Вѣнъ радить, чтобы усѣ землѣ, шо посѣдають теперь дѣдичѣ, воддати селянамъ, бо селяны мають до тихъ земель повне право. Дѣдичѣ посѣдають тѣ землѣ лише въ наслѣдокъ простого рабунку, якого допускали зя ихъ предки, водбираючи насильно водъ мужиковъ землѣ, а ихъ самихъ перетворюючи въ крепакѣвъ. Теперь, каже Кутлеръ, треба залагодити ту кривду, яку заподѣяно мужикамъ, и воддати имъ зрабовану колісь водъ нихъ землю, а самими дѣдичамъ лишити хіба шо наибольше по 200 акровъ, якъ шо каждый зъ нихъ згодить ся самъ ту землю управлять.

ДОКТОР ВІД ЗУБІВ

говорять по руски, польски, німецки, англійски

DR. M. S. BRESCH

209 Washington Ave., Scranton, Pa.

Шкільна людова просвіта на Україні.

Український народ — пишуть „Вісти“*) — давно вславився великою охотою до просвіти і завше надавав їй в своїм житті велику вагу, виявляючи це найбільше виразно тоді, коли бувала хоч кудиська змога розвернути свою самодіяльність. „Не кай ся рано встати, а молодуючися“, „ученому світ, невченому тьма“, „знайко біжить, а незнайко лежить“, „наука не в ліс веде, а в лісу“ (до світу, волі і простору) — це все щиро-народні примовки, в яких вилився погляд Українців на просвіту. В 16—17 віках вони відкрили усю Україну братствами, які між иншим мали на меті засновувати школи, заводили друкарні, видавати книжки, учить вбогих та сиріт. Правитель-ство тоді сій справі ні трохи не помагало, але й не перечило, і народ власними силами й коштами завів стільки шкіл, що, як свідчать певні люди й доку-менти, тоді на Україні й поміж жіноцтвом було дово-лі грамотних, бо трохи не кожде село мало школу. Так само й вища просвіта. І певно, що якби не ли-хі перешкоди, то Україна що до просвіти не тільки не одстала-б од західної Європи, а далеко ще може й попередила б.

Однак згодом правитель-ство стало повертати все на казенний лад, через що живе діло, зробившись ка-зенним, умерло і просвіта впала. Доволі нагадати хочби той факт, що в 1803 р., коли кн. Куракін зро-бив ревізію освіти на Україні, то виявилось, що там, де раніше було на 1105 сел звиш 1000 шкіл, не стало ні одної. А Київську академію, де раніш вчило ся звиш 20 проц. чужоземців, всі чужоземці покину-ли. От що робила нічим не спутана правдива народня самодіяльність і ось до чого довела бюрократична ка-зенщина з своїми заборонами та перепонами!

Настало земство і після кріпацького лихоліття по-чали ся турботи про народну освіту. Та не на довго. В земстві заведено було такий лад, що через ценз, то що, хазяїнами земської справи поробили ся заможні люди, а бідним та простим там не було місця, і тим панське земство більше дбало про дітей заможних людей, для яких заводило гімназії, то що, а сільська школа їх не дуже то боліла. Не диво, що наука в сій школі була суха, казенна, бюрократична, далека од життя. Ся школа була чужою дитиною, колола їй очі мужицькою пороною, калічила духову природу дитини і школяр в ній не чув ні рідної мови, яку там зне-важливо обзивали мужичкою, ні доброго слова, ні ко-ристного знання.

Така школа, хочби й поширена, не могла-б дати добрих наслідків і не може внести просвіти. А гро-мадській самодіяльності покладено було такі перепони, що вона замерла. Поспийте ся тільки завести школу! Скільки одного паперу доведеть ся перевести на всякі „прошенія“, переписки й одписки: треба за-побігти ласки у поліції, інспектора, директора, попе-чителя, архієрея, консисторії, а то ще й до міністра вдарити ся — і все тільки для того, щоб завести ма-леньку школу, яку дозволяє сам закон. Також спра-ва з настановлюванем учителів, з книжками і т. д. Стільки начальства стоїть над школою і все не для помочі їй, не для творчого живого діла в ній, а лише для того, аби мертвити її і держати в своїх руках для заборон, обмежень, утисків. Не диво, що учителя по-вернено в автомата! Таким самим роблять і ученика. Ми були свідками, як в церк.-прих. школі вчили рахунків не на арабських цифрах, які вживають ся всім світом, а на церк.-словянських літерах, яких ніхто не жививає і які нікому не потрібні, навіть дя-кови. Або, кожний батько волен зробити своїй дити-ні ялинку (на Різдво Хр. — Ред.), колиж батьки гур-том зробили ялинку дітям в школі і вчитель не взяв на се дозволу від інспектора, то учителя директор за се трохи не прогнав з учительства! Що-ж до книжок та шкільних бібліотек, то краще й не згадувати. Тут не було нічого живого, окрім нікому непотрібної ка-зенної мертвечини.

Не диво, що стиснена з усіх боків і пригнічена школа не несла просвіти, а тільки чадила та калічи-ла дитячу природу й чисту народну душу. Щирости в сій школі теж не було. І коли на лекціях закону Божого сьвященник вчитував з сьв. пєсьма: „Господь е Дух, а де Дух Господень — там свобода“, „Духа не угашайте“ і „дбайте про дари духовні“, а „мова — то дар духовний“ і знайте, що „Бог не е Бог мертвих, а живих“, і що найтяжший гріх „хула на духа“, то разом з тим вся шкільна система угашала духа, ро-била так, ніби то Бог е Бог мертвих, а не живих, че-рез що примушувала дитину забути й закинути все своє живе рідне, в тім числі й мову, веде к тому, аби все українське в дитині вмерло, щоб жива душа, яку дав Бог, переробила ся на казенну душу.

В сій неправді дійшли вже до краю і от тепер забалакали про реформу всього шкільного діла. Но-

вий міністер просвіти завів богацько дечого нового. Тепер газети оповістили, що вироблено проект про-яснування шкіл по всіх селах і про всенарод-ну просвіту. Однак нема віри в те, що з сьо-го справді може вийти щось добре. Таких проектів було вже багато і всеж з них нічого не виходило, бо живе життя не можна зробити казенним і його вимоги не під силу бюрократії, яка за все лише бересть ся, а не вміє нічого путнього зробити і хіба доводила до такого лиха, як Мукденське, Цуміське, Манджурске... та повний занепад держави з страшною темнотою та уб'єством народа.

Живе шкільне діло треба цілком доручити живим громадским силам і самодіяльності кожного народа. Нехай кожний заводить собі школу, яку хоче, кличе вчителі, якого знає, учить ся на тій мові, яка йому рідна, складає бібліотеку, яка йому до вподоби, ніко-го не питаючися — і Росія що-до освіти швидко дожене, а то ще може й пережене Європу. Через те що на добре діло треба питати ся дозволу, у нас і не має добра. Нехай правитель-ство доглядає не за до-брим ділом, а за лихим, і в шкільній справі всякі на-чалства повинні б' доглядати лише за тим, аби хто доброї справи не повернув на лиху, шкідливу для людей, а більше ні.

Справоздане касове

„Рус Нар. Союзу“ за м'ясяць Мартъ, 1906 р.

Ч. бажуче

4112 Granville, N. Y. Бр. св. Юрія	19.95
4113 Carnegie, Pa. Сестрицтво св. Любови	18.17
4114 Pittsburg, Pa. Бр. Муч. Флора и Лавра	19.56
4115 Allegheny, Pa. Тов. Поступъ	8.57
4116 Mahanoy Plane, Pa. Бр. св. пр. Ілія	67.72
4117 Franklin Furnace, N. J. М. Р. Н. С.	11.12
4118 Gradatim, Pa. М. Р. Н. С.	4.83
4119 Cohoes, N. Y. М. Р. Н. С.	31.14
4120 Elizabeth, N. J. Бр. св. Володимира	22.15
4121 Ramey, Pa. Бр. св. Волод.	57.54
4122 New York, N. Y. Бр. св. Андрея	20.70
4123 Lorain, O., Бр. св. Андрея	14.11
4124 Breslau, Pa. Бр. св. Андр.	58.16
4125 Trenton, N. J. Бр. св. Й. Хрест.	16.69
4126 Allegheny, Pa. Бр. св. Й. Хрест.	33.35
4127 Centralia, Pa. Бр. св. Йоана Хр.	18.08
4128 Beaver Meadows, Pa. Бр. св. Мих.	25.45
4129 Butler, Pa. Бр. св. Арх. Михаила	53.61
4130 Chisholm, Minn. Бр. св. Арх. Мих.	20.51
4131 Terryville, Conn. Бр. св. Арх. Мих.	10.55
4132 Beaverdale, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	17.33
4133 New York, N. Y. Бр. св. Волод.	25.64
4134 Dunmore, Pa. Бр. св. АА. П. и П.	16.28
4135 Glen Lyon, Pa. Бр. св. П. и П.	32.80
4136 Leetsdale, Pa. Бр. св. П. и П.	5.25
4137 Manown, Pa. Бр. св. О. Никол.	11.34
4138 Buffalo, N. Y. Бр. св. О. Николая	9.31
4139 New York, N. Y. Тов. Сьць	15.80
4140 Newark, N. J. Бр. св. О. Николая	25.65
4141 Desloge, Mo. Бр. св. Й. Хрест.	81.73
4142 Canonsburg, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	32.65
4143 Olyphant, Pa. Бр. св. Й. Хрест	158.28
4144 Holyoke, Mass. Бр. св. И. Хр.	33.20
4145 Chicago, Ill. Тов. Русинів	18.32
4146 Chisholm, Minn. Бр. св. О. Николая	29.47
4147 Passaic, N. J. Бр. св. О. Николая	54.66
4148 Shenandoah, Pa. М. Р. Н. С.	21.20
4149 Carnegie, Pa. Бр. св. Петра и Павла	96.13
4150 Ansonia, Conn. Бр. св. П. и П.	60.65
4151 Cleveland, O. Бр. св. П. и П.	22.05
4152 Dunlo, Pa. Бр. св. П. и П.	37.23
4153 McKeesport, Pa. Бр. св. Ольги	6.63
4154 Scranton, Pa. Бр. Пр. Богор.	27.62
4155 Sykesville, Pa., Бр. св. Ник.	36.34
4156 Seymour, Conn. Бр. св. Й. Хр.	20.79
4157 Eleanor, Pa. Бр. св. Арх. Михаила	40.30
4158 Trauger, Pa. Бр. св. И. Хрест.	57.13
4159 Hastings, N. Y. М. Р. Н. С.	12.55
4160 New York, N. Y. Тов. Зоря	13.34
4161 Taylor, Pa. Бр. св. О. Николая	38.12
4162 Ormrod, Pa. Бр. св. О. Николая	33.27
4163 Allegheny, Pa. Бр. Пр. Богор.	74.20
4164 Auburn, N. Y. Бр. св. О. Николая	44.51
4165 Pittsburg, Pa. Бр. св. Никол.	214.90
4166 Ellsworth, Pa. Бр. св. Мих.	25.90
4167 Rhone, Pa. Бр. св. Спаса	16.14
4168 McAdoo, Pa. Бр. Пр. Богород.	114.41
4169 Powhatan, W. Va. Бр. Пр. Богор.	13.40
4170 Buffalo, N. Y. Бр. св. Й. Хрест.	25.20
4171 Ernest, Pa. Бр. св. Николая	24.70
4172 Smoke Run, Pa. Бр. св. Георгія	11.09
4173 McKeesport, Pa. Запороска Сьць	17.68
4174 Alden Sta., Pa. Бр. св. Волод.	32.77
4175 Lancaster, N. Y. Бр. св. Василія	12.12
4176 Export, Pa. Бр. св. О. Николая	28.42
4177 McKeesport, Pa. Бр. св. Й. Хр.	96.10
4178 Monessen, Pa. Бр. св. Й. Хрест.	57.72
4179 McKees Rocks, Pa. Бр. св. Дмитрія	26.85

4180 New Florence, Pa. Бр. св. Василія	30.87
4181 Priceburg, Pa. Бр. св. Василія	71.26
4182 Sayre, Pa. Бр. Пресв. Богор.	22.67
4183 Spangler, Pa. Бр. Пр. Богор.	31.17
4184 Belle Vernon, Pa. Бр. Пр. Богор.	28.90
4185 Jessup, Pa. Бр. св. П. и П.	36.15
4186 New Alexandria, Pa. Бр. св. П. и П.	47.70
4187 St. Clair, Pa. Бр. Пр. Богород.	27.63
4188 Wilkes Barre, Pa. Бр. св. о. Николая	15.75
4189 Perth Amboy, N. J. Бр. св. О. Николая ..	36.76
4190 Pleasant Valley, Pa. Бр. св. Арх. Мих. ...	18.02
4191 Hazleton, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	89.35
4192 Everson, Pa., Бр. св. Й. Хрест.	11.14
4193 Marion Heights, Pa. М. Р. Н. С.	8.35
4194 Whitney, Pa. Бр. Трехъ Свят.	47.45
4195 Shamokin, Pa. Бр. св. Йосифа	19.00
4196 Simpson, Pa. Бр. св. Василія	24.76
4197 Buffalo, N. Y. Тов. Заоканська Украина ...	19.56
4198 Trenton, Pa. Бр. Пр. Богор.	5.60
4199 Westmoreland City, Pa. Бр. св. Арх. Мих. ..	28.47
4200 Plymouth, Pa. Бр. св. П. и П.	111.24
4201 Brownsville, Pa. Бр. св. П. и П.	89.09
4202 Minersville, Pa. Бр. св. О. Николая	82.65
4203 Ansonia, Conn. М. Р. Н. С.	30.33
4204 Syracuse, N. Y. Бр. св. П. и П.	27.82
4205 Scottdale, Pa. Бр. св. Й. Хрест.	40.15
4206 Newark, N. J. Бр. св. Й. Хрест.	11.10
4207 Ford City, Pa. Бр. св. О. Николая	58.60
4208 Troy, N. Y. Бр. св. О. Ник.	35.84
4209 West Pawlet, Vt. Бр. Пр. Богор.	13.70
4210 Canonsburg, Pa. Бр. Пр. Богор.	4.20
4211 Olyphant, Pa. Бр. Пр. Богор.	18.71
4212 Cross Fork, Pa. Бр. Пр. Богород.	16.44
4213 Baltimore, Md. Сестр. Бр. св. Анни	18.22
4214 Shamokin, Pa. М. Р. Н. С.	223.46
4215 Yatesboro, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	16.88
4216 New Philadelphia, Pa. Бр. св. Арх. Мих. ..	17.50
4217 Pittsburg, Pa. Бр. св. Й. Хр.	44.51
4218 Lanquin, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	9.10
4219 Elmira N. Y. Бр. св. Арх. Мих.	22.73
4220 Scranton, Pa. Бр. св. прор. Ілія	97.25
4221 Mayfield, Pa. Бр. св. Кир. и Метод.	11.15
4222 Yorkville, O. Бр. св. Стефана.	19.41
4223 Pittsburg, Pa. Сестр. Собора Пр. Богор.	10.00
4224 Northampton, Pa. Бр. Пр. Богор.	169.25
4225 Lansford, Pa. Бр. Пр. Богор.	124.15
4226 Mt. Carmel, Pa. Сестр. Бр. Пр. Богород.	4.41
4227 Baltimore, Md. Бр. св. П. и П.	15.65
4228 Trauger, Pa. Бр. св. П. и П.	60.60
4229 Mt. Carmel, Pa. Бр. св. П. и П.	38.65
4230 Ansonia, Conn. Бр. св. П. и П.	71.28
4231 Mt. Carmel, Pa. Бр. св. Дмитрія.	38.61
4232 Philadelphia, Pa. Тов. Любовъ	24.77
4233 St. Louis, Mo. Бр. св. Арх. Мих.	60.33
4234 Latrobe, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	31.90
4235 Jersey City, N. J. пос. Клюбъ Рус. Мол. ...	15.65
4236 Mt. Carmel, Pa. Бр. св. Володим.	15.64
4237 Jersey City, N. J. М. Р. Н. С.	82.20

Доходъ за Марецъ с. р. есть	4,864.46
Готівка зъ концемъ Лютого м. р. була	21,259.81
Разомъ доходъ есть	26,124.27

Розходъ за м'ясяць Марецъ 1906.

Посмертне по бл. п. Матвѣю Бельчикъ, Yonkers, N. Y.	600.00
„ „ „ „ Маріи Болтунъ, Mt. Carmel, Pa.	300.00
„ „ „ „ Анні Кундракъ, Minersville, Pa.	300.00
„ „ „ „ Гнатъ Риджикъ, Carnegie, Pa.	342.74
Запомага для Осифа Томашенского, Leetsdale, Pa. ...	200.00
„ „ Михайла Суского, Shamokin, Pa.	200.00
„ „ Івана Вархолы, New Florence, Pa. ...	200.00
„ „ Івана Петриць, Jessup, Pa.	100.00
„ „ Февроніи Болєцакъ, St. Louis, Mo. ...	50.00
„ „ Митра Пась, Lansford, Pa.	200.00
Похор. кошта по Михайлѣ Теникъ, Minersville, Pa. ...	260.46
Органъ Союзу за Марецъ 1906	612.60
Платня Гол. Урядниківъ за Марецъ с. р.	105.00
За платничі книжочки и касієрскі квіты	45.50
Рентъ водъ офісу за Марецъ	15.00
Почтова и офісові видатки голов. секретаря	21.68
Разомъ розходъ за Марецъ	3,552.98

Зоставлене:
 Разомъ доходъ выноситъ .....

Розходъ за Марецъ .....

Готівка зъ концемъ Марца с. р. ....

Пожники .....

Загальний станъ касы зъ концемъ Марта есть \$23,941.19

А. Шаршотъ, касієръ, С. Ядловскій, секретарь,
 К. Курчовъ, председатель.

Збирайте грошъ на Босній Фондъ въ Галичинѣ!

*) Українська часопись що виходить в Одесі, в Росії.

ба жадної медицини, але коли тобі жите миле, то як найскорше утікай з міста! Утікай як найдалше від диму і від фабрик і проси Бога, щоби ще тебе вирвав з тієї страшної хвороби...

І тут лікар склонився йому, що звичайно робив на знак, що візита скінчилася.

Коли хорий вийшов на вулицю, лікар перейшовся пару разів по комнаті і сказав сам до себе:

— Нещасний Гонгерієв! Аж тепер ти хочеш лічитись? Не знаєш небачний сухотнику, що ти вже за яких три місяці будеш в могилі...

І не помилився лікар, а коли омилився, то хіба в тім, що той не в три місяці, а в три неділі по визиті у лікаря конав вже...

Бувай здоров! казав до мене, коли я прийшов попрощатись з ним в останнє. — Бувай здоров... уже все пропало...! говорив він гробовим голосом. — Гей, милий мій Боже! Не хотів я слухати добрих людей, тепер вже все пропало... Жінко, жіночко, не плач... не про...о...кли...вай! Я не знав... прошептав, відвернув ся і — сконав...

Умер і спочив поміж чужими, так, як і за життя тримався здалека від своїх... Умер, а жінку, нещасну вдовицю лишив, і лишив не саму, а з хорим вародком в утробі... Заходила від сліз...

Спочив сам поміж чужими, здалека від рідного краю... Часом нещасна вдовиця з сиротою нішком поплаче на його могилі... Часом, яке зблукане пташеня на плачущій вербі жалісно защеболить... понад його могилу. Нещасний!

Чому російський мужик такий темний і жорстокий?

(Відповідь Максима Горького на листи писані до него).

Тепер, в страшні і сумні часи, які запанували в Росії — багато людей, наляканих за своє майно і жите, не уміючи здати собі справи з всего, що коло них діє ся, звертають ся з розпучливими листами до видних осіб з російської суспільності і просять їх о пораду, як вони мають розуміти ті події, що пересувають ся перед їх очима і як мають супроти них поводити ся. На всі ті запитання оголошують зачитані відповіді — хто листовно, а дехто отверто в часописях. До тих осіб, до котрих звертають ся о таку пораду, належить й видний, світової слави російський письменник Максим Горький. І на ті листи він також оголосив свою відповідь в часописях — і ми ту відповідь передаємо тепер нашим читачам в українським перекладі.

Відповідь ся звучить так:

Я дістав з різних сторін листи писані розпучливим і гістеричним тоном, а з їх стрічок віє жахом страшного переляку. Так і чути, як ті, що їх писали переживають тяжкі дні, видно, що пригноблючі гадки роздирають їм серця і непокоять їх сон.

„Що стало ся сему добродушному народови російському, що нагло перемінив ся в кровожадну звірюку?“ питає ся одна пані, що писала лист до мене на прегарнім пахучім папері.

„Христос і его евангеліє пішли в забуте, наука любови є подоптана ногами, нема вже поважання для ближнього. Оповідає сумно М. Ф... член дворянства (шляхотства) в Сѣум. — І він запитує: „Чи ви вдоволені?“

„Деж суть плоди звангелія любови ближнього, де ту видно вплив школи і церкви?“ питає п. де Броцін з Тамбова.

І коли одні не мають нічо, як лише прокляти і грозби на устах, другі жалують ся, але всі суть подратовані, всі суть пригноблені болючими гадками, всі почувають жите невиносимим в тих великих і так трагічних днях.

Я не можу кожному відповідати окремо; зроблю се за одним разом. Тож послушайте!

Отсе прийшли, панове, дні відплати, дні, в котрих ви, обов'язані заплатити за вашу злочинну байдужність на жите люду. Те все, що вас непокоїть, те все, що ви гадаєте, — ви заслужили. Я можу вам сказати і желати хіба одного, а то щоби ви порозуміли, щоби ви відчули ще глибше і з ще більшою силою, цілу грозу обставин, які ви самі витворили. Аби ваші серця похололи з жаху, аби змора давила ваш сон, аби всі звівства і дурниці, які поповняють ся в нашім краю, пекли вас як огонь, бо ви на се заслужили. Ви з того погібнете, або може грязь і когутність — які переповняють вашу душу ложню, пишнотою, ханчівствою — зістануть виметені і не лишиться у вас з них нічо, крім частий здорових і чистих.

А ви, пані, ви хочете знати що стало ся людови? Він прямо стратив терпеливість. Довгий час він підлягав насилі, він живив вас своєю працею як зневільний раб; но его сили вичерпали ся. Між тим ще далеко до того, аби він став вільним від важкого тягару, який на него звалено. Ви надто скоро вжахнулись, пані!

І — коли ми говоримо цілком отверто — питаю ся, для чого не мав би він бути звіврюкою? Що ви

зробили, аби він ним не був? Чи ви навчили его розумних річий? Чи ви посіяли добре зерно в его душу? Ви безвинно брали в нього его працю, его цослідний кусник хліба, ви его рабували безсоромно, безжурно, не здаючи собі справи в ваших діл; ви жили не питаючи ся о се, хто вас живив. Богатством своєї обстанови ви тільки дразнили бідних і голодних. Ви гляділи на селі на мужика, як на сотворіне низшої раси. І вони се зрозуміли. А хоч вони є досить чутливі і ненадто злощі, а предінь вам удало ся їх роздратувати!

І се зовсім природне. Коли розкошуете на очах нещасливих, годі надіяти ся сего, що вони за те будуть вдячні; бо чейже ані ваші сьпіви, ані ва ла музика не в силі наситити голодних. Ваші норови зневажливі, а ваша паньська чемність не могли викликати поважання для вас в душі хлоца.

Що-ж ви зробили для нього? Чи ви заняли ся тим, аби зміцнити ему лагіднійші почування? Навряд, ви его зморозили. Ви хотіли би, щоби він був інтелігентнійшим? А колиж ви думали про способи его розвитку? Для вас мужик був в загалі художиною, часами ви ним бавили ся, як дикарем, але за чоловіка ви его ніколи не уважали. Чиж дивне отже, коли би він виступив против вас як звіврюка?

Пані! Ваш запит показує не лише, що ви не знаєте жите, но він місгать в собі також притаєне ся винувника, котрий чує, що він завинив, але ще не хоче отверто признати ся. Ви знали, ви не могли не знати, як живе мужик. Той кого бють, скорше чи пізнійше зімсгать ся, той над котрим не мали милосердя, не буде також его мати; се є природне, або що ще гірше, се є справедливе. Послухайте мене: не се є страшне, що хлоп бе без милосердя, а тільки се, що не є можливе, аби було інакше.

Як можете надіяти ся знайти сьпівчуте в серці, в яким ви сіяли ненависть? В Києві, той добрий людський викинув гувернантку через вікна дому Бродських; але дбало пощадив канарка в его клітці. Подумайте над тим! Малий пташок жовтий викликав щось в роді сьпівчуття, а рівночасно ество людське викинено на улицю. Є отже людскість в мужицтві, тільки що чоловік, мабуть негідний її! От ту є гроза і трагедія! Чи ви певні пані, що ви в праві вимагати, аби з вами обходжено ся як з людським еством, коли ціле ваше життя, ви були без сьпівчуття, без милосердя для других, котрих ви не вважали за ваших рівних.

Ви просьвічені, ви пишете листи, без сумніву ви читали книжки, в котрих описує ся жите мужика. Щож ви вимагаєте від нього, коли знаючи его способ життя, ви не старали ся его зробити ліпшим? А тепер, се він, що перестроїв ваше жите, на гірше, се він, примушує вас писати трясукою рукою до чоловіка, який — ви повинні се знати — не зробить нічого, аби розвіяти ваш страх, який не скоче вас у спокоїта, хіба противно

Примус є природний. Ми живемо в краю, де в нинішнім часі ще, бють людей або січуть різками, де обраблюють їх побоями, аж поки не наступить смерть, де окалічують їх, де бють їх по лицю задля розривки, де насиле не має межі, де способи кари є обурюючі і мерзкі в їх ріжнородности. Люд, навчений в школі, що є подібна до лихої відбитки тортур цекла, люд вихований ударами пастуків, батогів і різок, не може бути лагідний. Чоловік котрого доптанно ногами в комісаріаті, поліції, стає через се саме спосібним знущати ся над подібним собі В краю, де самоволя панувала так довго, трудне є для люду поняти відразу величавість справедливости, неможливе є жадати рівности, бо ж він не бачив її переведеної в практиці. Се треба признати, се є таке поединче і таке страшне. Все є природне в державі, де суспільність і ви пані, терпіли без протесту, всі страшливости поневолення другого. Люди розвивають ліпше в наших часах і сей неласкавий погляд, який ви кинули вашій кокоївці сего рані, стоїть на рівні з поличником, який ваш батько давав своему лакеєви, пятьдесят літ тому назад. Люди розвивають ся і почуте гідности в них росте, а між тим поводять ся з ними і далше, як з невільниками, і що у них є звіврського, не щезає. Тому не вимагайте від тих людей сього, чого ви їм не дали, пані. Ви не маєте права до милосердя, бо ви его тим менше знаєте. Всі тоді, що мали і мають бодай найменшу крихітку влади над людом, знущають ся над ним, або знущали ся. А тепер, коли неспосібне правительство привело край до анархії, всі темні сили народа відчули своє погноблене, тому вони повстали і мстять ся за все те, що вони витерпіли підчас довгої ночі несправедливости.

Між тим, є ще инша сила в краю, сила сьвітляна, ведена через високу гадку, через сон піднеслий пановання справедливости, свободи, краси... Но пані, мені неможливо дати видіти красу і величавість моря спліном від роду...

Тоті що кажуть і пишуть про любов, про любов ближнього, будили в мене глибоку відразу; се суть лицеміри (гіпокрити) і брехуни, я знаю жите аж надто добре, щоби сему повірити. А! панове! Майте ж відвагу бути правдомовними! Во все те є таке просте!

Коли ви говорите про любов, так се виключно,

щоби зацїтїкати вашого ближнього, що голодує і терпить; вам здає ся, що зворушуючи так серце роздратованих і погноблених, ви зможете в сей спосіб виратувати ся від їх справедливої пімсти. Ви брешете, називаючи братами тих, котрих ви поневолили; ви брешете вшпїляючи евангеліє любови в душі людем, котрим ви самі зацїпили зависть, ненависть і скаженість.

Певне, що ви є щирі, коли радите вашому ближньому вас любити. Но ви ховаєте за тими словами инші слова більше вітверті: Зносїть терпеливо, без сиротиву, без ропоту, тяжке бремя праці, пониження, нужди, які ви наважили на їх плечі. Но ви брешете безлично, коли ви кажете вашим невільникам, що ви їх любите. Се є неможливе любити рабів. Рабів не можна, як лише погорджувати або бояти ся їх. І ви вчите любови ваших рабів, бо ви боїте ся їх.

Евангеліє? Гнобителі пірвали его вже давно своїми нечистими руками: его правди замавані через лицемірів; а предіє ви послугуете ся ним, як прирядом, що має вас хоронити перед заведенем справедливости, котра прибрала такі страшні види, завдяки вашій фальшивости, вашому лицемірству.

Нема любови у ваших серцях; є лише три ропухи, що хоронять завистливо ваш сонний спокій і рівновагу вашої душі против кождому підмови жорстокої правди життя або почутя творчого. Таких перберів в ваших серцях є три: Жадоба, нездарність і брехня. При тім не маєте також пошановання для другого. І як-же ви могли би его мати, коли ви самісебе не поважаєте?

Я не оправдую жорстокости, з котрої ви зробили право жита, я кажу лише, що в краю, де толеровано несправедливість і самоволю так, як ви се робили, — що в нашій нещасливій країні нема помежи вами нікого справедливого, нікого хто був би гідним милосердя!...

Михайло Мутермільх.

В майнах.

— Но-о! стій! — крикнув з провола парубчак, що привязував Гнідого до дручка при жолубі.

На сей голос відвернув лівом Сивий свою велику голову з поблідими мрачними очима та поглянув на бік. За перегородою стояв молодий, сильний кінв, який не рухав оброку, а розглядав ся довкола.

Якийсь новий — шепнув з нехїтк Сивий і зачав далше відати овес.

Тимчасом Гнідий оглядав цікаво стайню.

Зараз таки перед самим носом в сьвітлі малої, конячої лямпки, побачив темно-брудну, нерівну стїну, з якої стїкала каплями масна вода. Овіяв його душний, гарячий воздух, що ляг, мов яка тяжка мара на його груди і тамував його віддих. Коло него, за поручами перегород стояли рядом тихі, сумні коні. Якийсь чоловік в брудній блюзі, з чорним лицем і чорними руками ходив коло них, йшов від одного до другого повільним, тяжким кроком.

Коні не ржали, як бачили його; не ржали навіть тоді, як гладив їх по шиї і хребті, або досипав до жолуба сьвіжого оброку.

— Щож се за стайня? — гадає Гнідий. Зайшов до неї не як звичайно, наглячи до бігу ся і знеможені ноги, але зїхав тут, в якусь бездонну пропасть, зачинений в малу, темну хатину. В купі з ним прийшли чорні, подібні до себе люди, з малими, слабо блимаючими ліхтарнями і з рискалями в руках. В тій стайні не було ні одного вікна, а вмісто воріт був великий отвір, що вів в якусь густу, непроходиму темряву. Гнідий не може нічого порозуміти. Як звонили його в долину, на дворі дніло вже, а над землею розпалювало ся поволі сонїшне сьвітло. Звідки отжеж та нагла ніч? Чижиби так довго їхав?

Сивий перестав жвати і приглядав ся цікаво Гнідому.

— Щож, дивуєш ся? — заржав тихо.

Гнідий урадував ся тим рідним звуком, що переривав дивну, маркотну тишину.

— А дивую ся — відповів. — Деж ми є?

— В майнах — сказав з сумною повагою Сивий.

— В майнах... — повторив, як відгомін, Гнідий.

В майнах... Так, так — тямить. В його господаря, в якого був перед роком, балакали часто про майна. Пригадує собі навіть, що при сій нагоді чув якісь незвичайні слова „газа“, „вибух“..., по яких слїдували инші, вже щоденні, на які не звертав ніякої уваги, як тяжка „праця“, „нужда“, „каліцтво“ і „смерть“.

— І щож робите ви в тих майнах? — поспитав, наляканий мимоволі.

— А тягнемо візки з вуглем... такі малі вїгоніки на шинах... вуглярки, — об'ясняв Сивий.

— То так, як там трамваї...

Зовсім нехотючи сказав там і чув, що давнє жите минуло вже, а мало зачати ся нове, серед зовсім відмінних обставин, ніж ті, серед яких жив до тепер, на землі, над душною і темною пропастю.

— Ну, а на пашу коли ведуть? — запитав ще.

— Чиж мало для тебе оброку в жолубі? — муркнув старий.

— Але на траву, на дуги...

Сивий заржав немов засьміяв ся ідко таки над головою Гнідого:

— Ніколи!

— Ніколи? — повторив тихо Гнідий.

І нагла тривога обіймила його душу; ослаб ва хвили і мало що не упав.

— А коли нас виведуть там?

— Де?

— На... на сьвітло... на сонце...

— Ту маєш доволі сьвітла — муркнув старий, киваючи головою в сторону коптячої лямпки. — Іншого не побачиш вже.

Гнідий не питав більше. Почув заворот в голові, не дограв змені оброку, який взяв до писка і похилив на груди голову. І такий жаль стиснув його за горло, що вгинали ся під ним ноги; ляг на барлозі через який доскулював йому кострубатий та вогкий ґрунт і прижмурих очі.

Але тепер занепокоїв ся і Сивий. Усі давно пропавші сні, всі бажання, прожерті жаром спраги і забуті, розбудили ся на ново, з давньою могутньою силою. Гнідий нагадав річі, про які не чув уже від довгих літ. Але не зміг ще поглибити сеї гадки, як увійшло до стайні кількох людей, що зачали відв'язувати коний. Сивого і Гнідого вивели рівночасно і обох повпрягали до вуглярки. Пішли.

Гнідий спотикав ся на кождім кроці, упав кілька разів, бо не був при звичаний до слизького, зрошеного ґрунту. Старий пішов, похиливши до долу лоб і потягав від часу до часу пустий, легко ідучий візок. Але як у вагон насипали вугля, довго, довго не міг рушити з місця. Біль прошиб його кости і дивна знемога овладіла його м'язями. Здивований почув, що тягар, який від літ волів за собою, переростає його сили. Шарпаний важками, битий, кидав ся даремно через довгий час, а за кождим, невдалим потягненням вдаряв його по карку хамут і острій ідовитий біль перебігав через його хребет... Остаточно пішов...

— Пся мати — закляв погонич.

— А ви чого проклинаєте так, Антоне?

— Та бо, прощу пана інженера, шкапа вже до нічого; не потягне набору.

— Може кінь слабій?

— Ііі... не слабій, але старий; уже мабуть не буде з него потіхи.

— То я загляну перед вечером до стайні.

А Гнідий біг тимчасом, зоприв з тяжкого напруження потрібного до удержання рівноваги ніг, що раз-у-раз пошпортували ся; дихав тяжко в гарячій, густій атмосфері. Рівнобіжно, з ним бігли брудні, помарпані стіни коритарів, що гинули раптом в мраці, а місцями, недалеко лямпок показували очам свої глибокі щербі і риси. Минав людей, з коптячими ліхтарями і мотиками в руках, людей, які йшли у мовчанню з похиленими головами. Якийсь стук, то рівномірний то перериваний віс ся з темних коритарів, як нерівне б'яття серця землі. Величезний гук або лоскіт роздирав ліниву гущу воздуха, немов важкий стогін, а по нім слідувало горячкове, скорі б'яття молотів і мотик. Не-постережено минали хвили, утікаючи безслідно з перед очей пам'яті, але Гнідий не вмів ще числити їх і з тією тривогою дивив ся в темряву і ждав на прихід сьвітла, в якого появу вірив з цілою силою непереможного бажання, хотів Сивий казав, що його ніколи не діждати ся...

Як обох коний загнали по робі до стайні, стояли вони довго, відсапували тяжко і пильно носили боками, не тикаючи оброку. У старого обізвали ся раптом усі давно зачаті терпіння і муки многих літ, які минули серед тяжкого напруження, а груди зачали глядіти якоїсь лексїї, чистійшої філії воздуха, за яким почув гірку, давно забуту тугу. Страшна, передчасна старість відобрала неостережено силу тіла і збудила дрімучі у костях болі... А молодий, що до послідної хвили надіяв ся що, мимо слів Сивого, виведуть його на сьвіт по скінченій роботі, на широкі, кровавою луною сонця палаючі дуги, стояв ліниво на знеможених ногах, оцутаний сліпою, безнадійною роспукою...

В ту мить прийшов до стайні старий, пригорблений майнер і приступив до парубка.

— Дай бже здоровля!

— Дай бже, тату. Якже маєте ся нині?

— Ой, не дуже гаразд. Мої болі зросли і вже мені не до роботи мабуть. Мотикою вже ледви дзюбаю, але який з сего хосен? Тільки, як кіт наплакав... Гадаю, що се минеть ся; але як йому минути? Старість не радість, смерть не весілля. Інженер каже мені сьогодні: Пора вам, старий, на спочинок. Ой, давно вже бажав би я сего, але відки взяти грошей, щоби спочити? (На хвилю замовк). Уже не верну до роботи — скінчив нагло з повною завзятою детермінацією.

Парубок мовчав хвилю, немов би важив у душі великі і трудні постанови. Остаточно сказав:

— Усім нам один кінець, тату. Не вернете до роботи, то не вернете. Під плотом не дам вам сконати.

ти. Все найдеть ся для вас у сина теплий кут та миска юшки.

— От, не плети, сину. Маєш бабу і дітий кілько-ро, то про них тям, а не про старого батька. У самого нужда аж пищать, ще возьме на карк мене старого — кінчив зі злобою, через яку плили гарячі сльози знеможеної і вдячної душі.

Не допомогли переконування сина; майнер затав ся і тільки в однім поступив йому.

Скажу тобі щось, хлопче; тепер літо, то міні буде гаразд усюди; поплентаюсь по сьвітлі, декуди є добрі люди; прибираю трохи гроший та приволочу ся до вас на зиму.

Попрашав ся з сином і вийшов...

Сивий жвав поволі обрік, та раз-у-раз обертав лоб у сторону Гнідого. Кортіло його, питати про щось молодого, но стид і давний страх держали на припо-ні чувства, що на ново пробудили ся. Врешті заговорив ніби обоятно і тим заховав важке терпіння голодної і спрагненої душі.

— Щож то плав ти нині про якесь сонце, чи сьвітло... ніби там... на горі...

Гнідий ожив; біль сьвіжої, невідкличної розлуки вляв огонь в його тихе притовчене ржання:

— Не плав я нічо; там на горі сходило сонце, як мене забирали...

— Сходило — повторив в сонній задумі Сивий; то там над дугами тоді такі сині плахти, таке мокре. Якжеж називаєть ся воно?... уже не нагадаю...

— Мраки...

— Ага, мраки тягнуть ся... А по костях йде такий холод, що аж хочеть ся скакати і по мокрій траві качати ся... Ту ніколи нема такого холоду...

— А потім, як зійде сонце... зачав Гнідий.

— Сонце, сонце — заржав з радості Сивий. Таке велике вперед і кроваве... то тоді швидко щезають над дугами мраки; боять ся, щоби їх сонце не застало...

— То там що дня сходять сонце, Гнідий?

— А щоденно, тільки не все його видко, бо...

— Тихо, тихо, вже знаю, тямлю — перервав з розмріяннем задуми Сивий. Бо то часом, такі инші знов, густі плахти на небі лягають...

— Хмари... — відповів Гнідий.

— Так, хмари... і тоді не видко сонця, але всеж таки є ясно, ясно...

Сивий прижмурих очі.

— Ііі, тоді знов не так дуже ясно; сіро тоді...

— Не бреши — озлобив ся Сивий — і тоді хотів не видко чудного сонця, то сьвітло е... тобі, як бачу, та лямпка заступить скоро сьвітло — закінчив з гнівом.

— Ні, ні — заржав з розбудженою на ново роспукою Гнідий. Тільки що я прийшов доперва відтіля, то тямлю ще сонце...

— Тямш... а я забув уже — зітхнув з огірченням Сивий.

— То ви хіба давно уже тут?

— А давно...

— І... кількож то літ буде?

— А звідкиж знати мені се? Тут трави нема і ніколи не видко тут тах малих, пахучих, що то на весну красками траву роздзвонюють...

— Цьвітів — відповів Гнідий.

— Цьвіти не ростуть тут ніколи — сказав з суворого повагою Сивий. Ні ту зими, як то з неба падає такий зимний, пухкий, а білий і михтачий у сонці...

— Сніг? — шепнув Гнідий.

— Снігу нема тут ніколи; ніколи не блисне тобі під копитом, не заграє...

— Тужно вам? — поспитав зі співчутем Гнідий.

— Найбільше до сьвітла мені тужно, до сонця. Уже давно забув я про се. Але як ти прийшов сюди і забалакав про сьвіт, то туга у моїх грудях на ново віджила; і тепер думаю лише о тім, щоби, заки вмиру, побачити ще раз сьвітло і сонце...

Замовк і склонив низько голову...

— Добрий вечір пану іджінерови, залунав в тишині голос парубка.

— Добрий вечір; а котрий-же то кінь до нічого?

— Отсей — во, Сивий — відказав парубок, покляпавши старого по хребті. — Вже цілком до нічого; повного набору не міг вже нині потягнути; навіть половину ледви волів.

— Но, вислужив ся доволі. Заряджу, щоб вивезли завтра рано. Добраніч.

— Добраніч, пане інженер.

Сивий заржав тихо:

— Видаш. Гнідий, вивезуть мене завтра. Наспіла вже моя старість... Я знов побачу сонце... сонце... Бо для нас, ту, в майнах, приходить спасення і сьвітло і сонце, у купі з болями в костях, з безсилем і старістю...

Його голос дрожав гамованою радістю і надією.

— А я? — поспитав з жалом Гнідий.

— Тихо! жди терпеливо. Так, як ти прийшов спасти мене, так і тебе на старість молодий вибавить.

Тільки жди терпеливо в труді і нужді... Бо труд і нужда все мусять бути на сьвітлі, тільки служити їм маємо на зміну, по черзі...

Під Сивим дрожали ноги, коли його вели коритаром до вінди і як опісля їхав у гору. Прижмурих очі. Не хотів нічого бачити. Завзяв ся, що не отворить їх, аж почує під копитами мягку землю і рясне бадилля трави, що ціпаєть ся острої підкови.

Вінда задержала ся. Повели його по твердім, гладким хіднику. Затискав очі, дрожав на цілому тілі, а душою напруженою спрагою і зашмерлою в сподіванню якогось великого і радісного сьвята.

Раптом почув під ногами мягкий ґрунт. Поволік ногою; чуткий тільки для його на тишині виостреного слуху, роздав ся тихий шелест трави...

Широко отворив очі...

І нагло скажений, громовий біль прошиб його очі, що вже давно відвикли від сьвітла. Гаряче, страшне, липнуче сонце кинуло в його зіниці цілим снопом своїх золотих, тонесеньких спис. Пекольний, кровавий біль, роздер білка, роздер зіниці і непереможно, з зьвірячим завзятем зачав шарпати мозок. Сивий заржав страшно, дико, шарпнув ся, вирвав посторонок з рук парубка і зачав кидати ся на місця, крутити ся в колесо та бив копитами у все, що тільки находило ся коло його. Залунало кілька довгих людських зойків...

А тимчасом сонішні списи били немилосердно в кінські зіниці, які бездумно отворяли ся і замикали ся з смертельною тривогою; вони шарпали мозок Сивого, зі страшною заїлістю і неможливою обоятною силою термосили кождим нервом, що і так були знеможені терпінням... Дика, несутана скаженість охопила коня, який вив ся в наглих, роспукою викликаних скоках...

В людській товпі залунали голоси:

— Ошадів від сонця...

— То так буває з кінсьми. Коли їх нагло виведуть з шафту на сонце...

— Треба було подождати з ним до вечера...

— Ііі... хто би там цитолів ся з ним...

В ту мить упав Сивий на передні ноги і зачав грізти з болю землю...

— Нема ради, треба застрілити...

Щось холодного діткнуло ся кінського уха...

Гук затряс воздухом, і Сивий упав цілим тягаром на землю. Через хвилю вив ся і кидав судорожно в воздухі ногами. А опісля затих нагло і витягнув ся...

З товпи вийшов старий, пригорблений майнер. Місто звичайного, робітничого убору мав на собі довгу, латану спанчу, в руках держав костур, а через рамена мав перевішені торби. Похилив ся над конем, немов би хотів пересвідчити ся, чи вже сконав і шепнув:

— Бачиш старий, на що ми посходили?... Але всеж таки чоловікови ліпше; принайменче в лоб йому не стрілять...

Лице його викривило ся болючим усміхом...

Терпи!

Терпи, мій народе, в час клятий негоди,

Надією серце і душу кріпи!

Хоч просять ся буки у дужії руки —

Терпи!

Хотя твое право так допчуть лукаво,

Аж стогнуть родинні левади й хати —

Хоч мечуть клевети і острять багнети —

Терпи!

Хотя провокуют, різню пророкуют

І юдять сусідів плюгаві брати —

Ти серце май чисте, любови огнисте —

Терпи!

Настане година, як рідна країна

Спроможе на суд їх усіх повести

Й терпіти не буде... Ще хвилю, мій люде,

Терпи!...

Леонід.

„Громадська Дума“

щоденна політична, економічна і літературна газета, виходить в Києві з 1-го січня 1906 р. Передплата за кордон на рік 9 руб., на пів року 4 руб. 50 коп. Адреса редакції: Київ, Михайлівська ул., ч. 10. Видає і за редакцію відповідає Володимир Леонтович.

„Слобжанщина“

щоденна українська часопись, виходить в Харкові. Передплата: на рік 8 руб., на пів року 4 руб. 50 коп., на три місяці 2 руб. 60 коп., на місяць 90 коп. Окреме число 5 коп. Редакція: Харків, ул. Скобелівська 9. Редактор — видавець Микола Міхновський.

„Нова Громада“

літературно науковий місячник. Ціна з пересилкою на рік 8 руб. 50 коп., окремо книжка коштує 75 коп. Адреса редакції: Київ, Михайлівська ул., ч. 10. Видає і за редакцію відповідає Володимир Леонтович.

дене де малых фермеров, що ты тысячами кидають фармы и втѣчуть до Канады.

Дешевон земля въ Спол. Державѣхъ такожь вже не богато, але еѣ могабы и повинны бы куповати ту теплий Русины при помочи своихъ теперъ истнующихъ товариствъ. Се могабы ду же легко зобитись въ сей способъ, що, якъ мы вже казали, якась інституція купуе великій просторъ земли, дѣлитъ еѣ, и опосля водородуе своимъ людямъ. Въ сей способъ люде, що роблять въ майнахъ чи фабрикахъ могабы поволити сплациувати свои фармы, а опосля братись до господарства. Бсяжъ жадна въ теперъ истнующихъ институцій не могабы чи не хотѣлабы за се взятись, можна бы засновати спеціалне колонизаційне товариство на удѣлахъ (шерахъ) и оно певно принеслобы не лишъ корысть загалоу, але и матеріяльнй зыски тымъ, що булябы его членами.

Розумѣсь, що еслибы хто думавъ прс таке товариство серіозно, то его требабы засновати сейчасъ, абы повновласники такого товариства могли оглянути и купити землю ще сего лѣта и абы въ слѣдуючоу весною могли вже туды йти нашй люде.

Що до заходной Канады, куды теперъ иде около 10 тысячъ Русинѣвъ що року, то тамъ такожь доброй земли вольной вже не богато. Въ протязѣ минувшихъ 10 лѣтъ забрали люде въ Канадѣ 21 и повъ міліонѣвъ акровъ даремной земли. Послѣдними роками забирають нсвй поселенцѣ пересѣчно по 5 міліонѣвъ дарованой земли рѣчно, а що доброй дарованой земли лишилось въ Канадѣ всего около 10 міліонѣвъ акровъ, то въ сего выходить, що за два роки не стане тамъ нѣ кусника доброй дарованой земли. Розумѣе ся, що черезъ се цѣна земли якъ на продажъ иде сильно въ гору: продають акеръ по 8 до 15 долларѣвъ, отже тѣ, що прийдуть до Канады позвѣйше и схочуть оствѣсти на фармахъ, будуть мусѣли землю куповати.

Невольництво въ 20 вѣцѣ.

Нѣхто може и не повѣривъ бы, що еще теперъ въ 20 вѣцѣ пануе, якъ бы въ середновѣчныхъ часахъ, невольництво въ такой християньской державѣ, якою е — Росія. А оно таки такъ е. Осъ що оповѣдае о томъ російскій письменникъ Протопоповъ въ петербургской російской часописи „Наша жизнь“.

Въ краю Закаспійскомъ посередѣ племени Йомудѣвъ пануе еще теперъ невольництво, якъ за давныхъ середновѣчныхъ часѣвъ. Сю торговлю невольниками, якихъ спроваджують зъ Перзѣй, провадитъ ся цѣлкомъ явно. Цѣна за штуку важить ся мѣжь 100 а 1000 рублями. Головно провадитъ ся торговлю перскими

дѣвчатами. Дѣтей нисше 6 лѣтъ на торгъ не привозять. Ся торговля оживляе ся незвичайно на весну. Йомуды купують звичайно молодой невольницѣ и уживають ихъ до найтяжнѣйшихъ работъ, якъ прам. до молоченя збѣжъ, меленя на жорнахъ и до работъ въ полю, головно до ораня. Неразъ лучае ся, що беруть ихъ водъ работы и назначаютъ на своихъ наложницъ, тодѣ жите тыхъ невольницъ трохи лекше, але загалоу ихъ властители обходять ся зъ ними якъ зъ робучою товариноу. Жите тыхъ невольницъ е такъ страшне и огидне, що дуже часто трафляють ся помѣжь ними самовѣйсства.

Найбольше невольницъ спроваджують, якъ сказано, на весну. Тодѣ идуть цѣлы караваны верблюдовъ въ Перзѣй и до нихъ зганяють по дорожѣ дѣвчата, котрыхъ за найленчій опѣръ або непослухъ карають безпощадно батогами або буками. Трохи зносвѣйше жите е тыхъ невольницъ, що достануть ся на торгъ до мѣста Мерву, де ихъ купують російскій урядники.

Російскій комисаръ, бувшій офіцеры, що справують въ тыхъ закаспійскихъ краяхъ судовництво, сказали ся Протопопови, что суть неразъ въ великомъ клопотѣ, якъ ровелѣджувати частіи споры мѣжь спродавцами невольницъ а набувцями. Та звичайно, якъ оповѣдае Протопоповъ, такой заматаный споръ рѣшае ся въ той способъ, що выиграе та сторона, котра больше заплатитъ...

Що чувати въ свѣтѣ.

На Угорщинѣ, по заколотѣ, який свчинивъ ся въ наслѣдокъ завзятой борбы австрійского цѣсаря зъ угорскоу „коалиціею“, то е тими запеклыми мадярскими партіями, що хотѣлибы, чтобы на Угорщинѣ навѣтъ не пахло Славяниномъ, Нѣмцемъ або Румуномъ а что бы всѣ стали ся Мадярами — настане здаеся уже спокѣй. Обѣ стороны попустили дещо зъ своихъ жаданъ и цѣсаръ а взглядно угорскій король Францъ Йосифъ I. обѣцявъ скликати на ново угорскій парламентъ, котрого недавно розогнавъ войскомъ, а коалиційный партіи обѣцали, что на разѣ водступитъ водъ жадавъ, чтобы войско угорске воддѣлито водъ войска австрійского. 5 цвѣтня с. р. водбулася нарада въ вѣдѣньскомъ бургу, дотеперѣшного кабинету Фаерварого зъ цѣсаремъ, на котромъ уложено згоду — почѣмъ Фаерварі уступивъ зъ своими міністрами а цѣсаръ именувавъ нового президента министровъ др. Векерлього, котрый мае повести дальше угорску політику на подставѣ сен угоды, яку власне заключено въ бургу. Всѣ министры въ кабинетѣ Векерлього будутъ взятіи зъ партій коалиційныхъ и они мають поста-

рати ся, чтобы угорскій парламентъ, що буде незадовго скликать, ухваливъ державный бюджетъ на бѣжущій рокъ, и скликавъ се горѣчныхъ рекрутѣвъ до побору. Такожь зобовязавъ ся новый кабинетъ перевести въ парламентѣ новый выборчій законъ на подставѣ загального, ровнѣста и непосредного голосованя, такъ, чтобы новы выборы, якы незадовго мають водбути ся въ Угорщинѣ, были переведены уже на подставѣ того нового выборчого права.

3 Гельсінгфорсу, столицѣ Финляндіи (краю, що належать до Росіи) донсать, что новый выборчій законъ до финляндского сойму, який мае незадовго ухвалити финляндскій соймъ, признае право выбору всѣмъ финляндскимъ горожанамъ безъ рѣзняцѣ пола, что скончили 21 рокъ жита, а посломъ може бути выбраннымъ каждый, хто скончивъ 25 лѣтъ жита. Посолъ мѣгбы бути выбраннымъ лише въ томъ окрузѣ, до которого належить. Пенсія рѣчна для пословъ малабы выносити 1400 марокъ рѣчно. Соймъ финляндскій мавъ бы складати ся лише зъ одной палаты (отже безъ палаты панѣвъ) и всѣхъ пословъ малабы бути 200.

Мѣжь Хінами а Росіею водносны стають чимразъ больше напряженіи и дуже можливо, что незадовго прийдѣ мѣжь обома тими державами до войны. Ходить о те, что Хінцѣ жадають, чтобы Росія якъ найскорше водкликала свое войско зъ Манджуріи и Монголіи, яке наспроважувала тамъ въ часѣ войны зъ Японіею, и воддала оба тѣ краѣ назадъ до розпорядимости Хінамъ. Та Росія сего не хоче. Се Хінцѣвъ дуже иритуе и они розпочали военный приготаваня на велику скалю. Донсать, что войско хінське въ числѣ 200 тысячъ жовняровъ посуваєсь вже навѣтъ до границъ Манджуріи и Монголіи. На приготаваня военный Хінцѣвъ вказуе ще и то, что Хінцѣ за мѣсци с. р. оденъ міліонъ карабинѣвъ и 100 скорострѣльныхъ арматъ. Правительство російске мало наказати своему амбасадорови въ Пекінѣ (столицѣ Хінѣ) Покотилови, чтобы вѣнъ старавъ ся войти въ переговоры зъ правительствомъ хінскимъ и водволѣкавъ якъ найдальше залагоджено того спору, бо она теперъ за слаба, чтобы могла провадити войну и хотѣла бы часѣ войны водсунути ажъ на ту хвилю, коли вона скрѣпитъ ся и буде вже могла войну провадити.

Російскій амбасадоръ въ Вашингтонѣ бар. Розенъ, предложивъ американьскому министрови справъ заграничныхъ Рутюви заяву своего правительства, что оно годить ся на

предложене президента Рузвелта, чтобы скликати до Гаги другу мѣжнародну мирову конференцію. Конференція та мала бы водбути ся въ лѣтѣ, въ мѣсяцю липню. Предметомъ на радѣ мала бы бути послѣдняя японьско-російска война, въ котрой, якъ твердятъ Росіане, Японцѣ дуже часто нарушували мѣжнародный права. Отже конференція та мала бы переглянути та утвердити тѣ правила, что суть неясны, и черезъ те каждый толкуе собѣ ихъ якъ хоче, зъ чого подчасѣ войны приходить до великого непорозумѣня.

Проти войны. Недавно водбуло ся въ Брукселѣ (столицѣ Бельгіи) засѣдане мѣжнародного Бюра соціалистичного, на котромъ были репрезентованіи представители работничихъ организацій усьхъ державъ (Франціи, Англіи, Нѣмечины, Австріи, Угорщины, Росіи и т. д.) и ухвалено, что на случай якои небудь войны мае ся скликати конгрессъ работничихъ представителей зъ усьхъ державъ и водзвати работниковъ цѣлого свѣта, чтобы агитувати проти войны а въ першій мѣрѣ проти державъ, что ведутъ войну и вызвати жовняровъ, чтобы покидали оружіе.

Хто е американыскій міліонеры.

Италійскій ученый Ломброзо въ одномъ науковомъ мѣсячнику, что выходитъ въ Міляно, подавъ наукову студию, въ котрой стараеся схарактеризувати американыскихъ міліонеровъ. Въ той статѣ стараеся вѣнъ выяснити успѣхи въ подпринятыхъ долларовыхъ королѣвъ въ Америцѣ. Суть тамъ такожь помѣщеніи портреты звѣсныхъ американыскихъ міліонеровъ, якъ Ракефелера, Шваба, Карнегіого, Моргана та инших.

Чоло у американыскихъ міліонеровъ е высоке та вузке, а кости на лиціи сильно обсерувати на портретахъ Гульда, Рокефелера, Моргана и Вандербілта. Мало хто зъ нихъ мае прикметы и выгядъ, что вырожнялы бы ихъ зъ помѣжь звичайныхъ людей, якъ якихъ незвычайныхъ — геніѣвъ, хіба что майже всѣ они суть низького росту. Звичайно американыскій міліонеры суть колька цѣлѣвъ низшій водъ своихъ жѣнокъ. Большѣсть зъ нихъ мае гарне, правильне лице, а оденъ зъ нихъ Кругеръ е навѣтъ незвычайно пристойный. Ихъ жѣнки суть такожь дуже пристойны.

Ихъ дѣти суть звичайно слабосилы и духово не дуже розвиненіи, однакъ се не означае еще звыродненя характеру батька, се радше наслѣдокъ водокремленя водъ свѣта.

Зъ психологичного становища годѣ зачислити американыскіхъ міліонеровъ до типу незвычайныхъ людей, геніѣвъ людскости. У нихъ незвычайна скорѣсть въ ори-

ентованю ся въ каждой хвилѣ и ситуациі. они дуже скоро рѣшають ся на планъ, и суть дуже шадны, въ чѣмъ майже доходить до скуности. Они суть майсграми въ веденю адміністраціи. Кромѣ того кож дои хвилѣ готовы стрѣнутись зъ перепонами, коли того потреба. Умѣють добрати собѣ людей, выкористати нагоды, знаять коли что зачати а коли зыстановити. Загаломъ сказавши, знаять, якъ найскорше и найдешевше осягнути свою цѣль.

Незвычайно характеристичнымъ для американыскихъ лючеровъ е ихъ простый початокъ. Міліонеръ Дурардъ, маючи десять лѣтъ, служавъ въ склепѣ. Гульдъ въ дванадцатомъ роцѣ жита зраблявъ тыжнево цѣвъ долларъ, а въ три роки позвѣйше мавъ вже доходы зъ фабрики; Найтъ въ осемомъ роцѣ продававъ ча-соисы на улиціи, а Карнегі въ дванадцатомъ роцѣ жита зраблявъ ажъ \$1.25 тыжнево, черезъ що, якъ самъ теперъ каже, мавъ лѣпшу нагоду, якъ другіи будучіи міліонеры, студіювати технічній науки.

Американыскій міліонеры, загально беручи, не мають великого образованя, та хто знае, чи якъ разъ та обставина не зробила ихъ міліонерами, бо коли другіи дѣти учили ся по школахъ та присвоювали собѣ науку та рѣжнородне знане, американыскій міліонеры въ той часѣ звертали всю свою увагу та здѣбности лишь въ одномъ напрямѣ, а то въ бизнесѣ, котрый вод такъ зробивъ ихъ міліонерами.

Свою каріеру починали якъ бѣдній работники. Ели совѣ бувъ работникомъ при телеграфѣ, Корлессъ, Чеві, Реблінгъ. Спрекелсъ были такожь бѣдній хлопцѣ. Гульдъ, Рекефелеръ, Сейджъ и Филдъ были по мѣчниками склеповыми.

Зъ тыхъ фактовъ высноуе Ломброзо, что головная причина успѣховъ американыскихъ міліонеровъ лежить въ здѣбности выкористати догодній обставины, котры большѣсть зъ нихъ завели на дорогу величезныхъ американыскихъ трѣстовъ, який принесли имъ міліоны долларѣвъ.

До того всего однакъ треба додати, что ихъ работа не много рѣжнить ся водъ газардовой гры.

Міліонеръ Рокефелеръ мавъ ся выразити, что його наслѣдникъ буде мусѣвъ бути чововкомъ того рода, что зовѣмъ не буде чувъ выкидѣвъ совѣсти, коли приведе до руѣны десять або дванадцать родинъ. Бо совѣсть американыскихъ міліонеровъ е собѣ свободна та легка. Міліонеръ Гефемаеръ позичивъ водъ своего приятеля банкира 140 тыс. долларѣвъ, и тѣ грошѣ уживъ на те, чтобы его довести до руѣны. Міліонеръ Джирардъ бувъ такъ скупый та жорстокій для своихъ жѣнокъ, что довѣвъ еѣ до смерти. Вправдѣ міліонеры Асторъ, Рекефелеръ

та Карнегі говорятъ, что особиста чеснота е конечно потрібна, чтобы мати успѣхъ въ подпринемствахъ, але та чеснота е водмѣнною водъ загально признаюноу. У нихъ наибольшу ролю грае лишь ихъ оссба, а всего проче е лишь для нихъ.

Коли Американецъ придбавъ собѣ вже міліонный маетокъ, зачинае окружати себе иншою атмосфероу, котра зовѣмъ водмѣнна водъ американыской. Перша рѣчь е вывести свой родъ водъ якогось знатного чововка. Въ Нью Йорку жие много міліонеровъ, котры старають ся вывести свой родъ водъ якъ найстаршихъ та найславнѣйшихъ предковъ. Асторъ твердитъ, что його родина выводить ся водъ короля Генрина IV. Маючи такой пустй идеѣ, жите ихъ стае азбитковне. Будують палаты, котры суть далеко красшій та дорожшій, чѣмъ европейскихъ пануючихъ. Одна панѣ зъ родины Вандербілта мае нашійникъ вартости 300 тыс. долларѣвъ, а на капелюсѣ мае перо струся, котрого не могла достати наслѣдница англійского трону.

Дѣти свои водгородили водъ свѣта, чтобы не стикали ся зъ низшою кляскоу. Гвѣтні для своей дитины тримае три няньки та чотырохъ лѣкарѣвъ. Асторъ для своей дитины тримае двоухъ кухарѣвъ, шѣсть слугъ и гувернантокъ. Дитина може водѣдати батька разъ на мѣсяцѣ.

СРЕДСТВО ВОДМОЛОДЖУЮЧЕ.

Великого розруху нарѣбивъ мѣжь жѣноцтвомъ французскій професоръ, коли заявивъ, что вынайшовъ певне средство на водмолжене. Замовленя приходили до него цѣлыми пачками, але скоро показало ся, что средствомъ тымъ бувъ лѣкъ, что забивавъ красу. Зверхними средствами можна вправдѣ закрыти слѣды передвѣсной старости, але нѣколи не можна ихъ цѣлковито зничити. На се треба брати Тринера Лѣчниче Гѣрке Вино, котре дае тѣлу зовѣмъ нову кровь, здорову, чисту, богату. Оно водѣвѣжуе лице, удержуе его въ повной красѣ и нѣжности. Оно наклонюе органы травленя до працѣ и тымъ самымъ оживлюе цѣле тѣло. Нема лѣку, котрый мавъ бы такой наслѣдки на всѣ органы тѣла якъ Тринера Лѣчниче Гѣрке Вино. Оно лѣчить, гоѣтъ, побуждуе, змѣцнае. Уже по короткомъ зжываню дасть вамъ охоту до лѣды, змѣцнать тѣло а лице ваше зробить молодымъ, гарнымъ, здоровымъ.

Продають по всѣхъ аптеккахъ. Jos. Triner, 799 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Налендарь
„Читальнѣ“ на 1906 р.
Цѣна 25 цит.
Адресъ: SVOBODA,
Box 353, Scranton, Pa.

